

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 14 februari 2025

Mål nr
Ö 4412-24

PARTER

Sökande

RN

Ombud: Advokat FE

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Resning

TIDIGARE AVGÖRANDE

Hovrätten för Övre Norrlands dom 2023-09-27 i mål B 819-23

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår resningsansökningen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RN har ansökt om resning och yrkat att Högsta domstolen ska reducera längden av den slutna ungdomsvård som han har dömts till, från tre år och sex månader till två år och fyra månader.

Riksåklagaren har motsatt sig att resning beviljas.

SKÄL**Bakgrund**

1. RN dömdes av tingsrätten för mord till sluten ungdomsvård i tre år och sex månader. Han var vid tidpunkten för brottet 16 år och nio månader. Tingsrätten bedömde att straffvärdet för en vuxen person motsvarade fängelse i 16 år. Med hänsyn till RNs ålder bedömdes straffmättningsvärdet motsvara fängelse i fyra år. På grund av det höga straffvärdet ansågs det föreligga synnerliga skäl för fängelse. En frihetsberövande påföljd i form av sluten ungdomsvård skulle då väljas i första hand. Efter beaktande av att RN medverkat i utredningen sattes längden av den slutna ungdomsvården ned med sex månader till tre år och sex månader.

2. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom i ansvarsdelen och har inte gjort någon annan bedömning än tingsrätten i fråga om påföljd. Domen har fått laga kraft.

Parternas talan i Högsta domstolen

3. RN har anfört att resning ska beviljas för honom enligt 58 kap. 2 § 6 rättegångsbalken. Längden på den slutna ungdomsvården borde ha reducerats till två år och fyra månader, eftersom den som döms till sluten

ungdomsvård inte kan bli villkorligt frigiven och inte ska vara faktiskt frihetsberövad längre än vid ett fängelsestraff.

4. Riksåklagaren har anfört att frågor som rör val av påföljd eller straffmätning rent allmänt inte bör bli föremål för resning. Det bör inte vara möjligt att tolka 58 kap. 2 § 6 rättegångsbalken extensivt och bevilja resning med hänvisning till att en dom inte är förenlig med vad som anges i förarbeten eller rättspraxis.

Frågan i Högsta domstolen

5. Frågan i målet är om en påföljdsbestämning skett genom en rättstillämpning som uppenbart strider mot lag, så att resning till fördel för den tilltalade bör beviljas.

Resning på grund av uppenbart lagstridig påföljdsbestämning

6. Enligt 58 kap. 2 § 6 rättegångsbalken får resning till fördel för den tilltalade beviljas om den rättstillämpning som ligger till grund för domen uppenbart strider mot lag.

7. Bestämmelsen tar endast sikte på hur förekommande rättsfrågor har bedömts. Den är avsedd att tillämpas exempelvis när domstolen uppenbart förbisett eller misstolkat en gällande lagbestämmelse eller norm på lägre nivå, när domstolen tillämpat gammal lag i stället för tillämplig lag eller när rättstillämpningen vid resningsfrågans bedömande klart och oemotsägligt framstår som oriktig. (Jfr t.ex. Lars Welamson och Johan Munck, *Processen i hovrätt och Högsta domstolen, Rättegång VI*, 6 uppl. 2022, s. 216 ff.)

8. Att bestämma påföljd i ett brottmål utgör rättstillämpning. Straff ska enligt 29 kap. 1 § första stycket brottsbalken bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets straffvärde med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning. I de följande bestämmelserna i

kapitlet anges omständigheter som, vid sidan av vad som framgår av varje enskild brottstyp, har betydelse vid bedömningen av brottets straffvärde och för straffmätningen.

9. Det finns ett övergripande intresse av likformighet i rättstillämpningen när det gäller påföljdsbestämning. Bestämmelserna på området är emellertid utformade så att de inom ramen för den tillämpliga straffskalan lämnar ett betydande utrymme för att göra olika bedömning med utgångspunkt från omständigheterna i det enskilda fallet. Regleringen är inte heller uttömmande. Även andra faktorer än de som uttryckligen anges i lagen får beaktas vid påföljdsbestämningen.

10. Resning i fråga om en påföljdsbestämning som ligger inom ramen för den tillämpliga straffskalan och vad som i lag föreskrivits om den valda påföljden bör därför kunna medges enligt 58 kap. 2 § 6 rättegångsbalken endast om påföljdsbestämningen uppenbart saknar fog för sig (jfr ”Tjänstemannens straff” NJA 1987 s. 459). Så kan exempelvis vara fallet om påföljden med beaktande av samtliga omständigheter framstår som uppenbart oproportionerlig i förhållande till de gärningar som domstolen dömt till ansvar för.

Sluten ungdomsvård

11. Den som har begått brott innan han eller hon fyllt 18 år får dömas till fängelsestraff endast om det finns synnerliga skäl, och då ska påföljden i första hand bestämmas till sluten ungdomsvård under lägst fjorton dagar och högst fyra år (jfr 30 kap. 5 § och 32 kap. 5 § brottsbalken).

12. Tiden för den slutna ungdomsvården bestäms med ledning av samtliga omständigheter som är relevanta för bestämning av längden på ett fängelsestraff för brottet om ett sådan straff skulle utdömas. Därutöver ska enligt lagmotiven beaktas att den som döms till sluten ungdomsvård

inte blir föremål för villkorlig frigivning; det faktiska frihetsberövandet bör inte bli längre än vad det skulle ha blivit vid ett fängelsestraff (jfr prop. 1997/98:96 s. 195 f.).

13. Huvudregeln är att den som har dömts till ett tidsbestämt fängelsestraff ska friges villkorligt efter att två tredjedelar av fängelsestraffet har avtjänats (jfr 26 kap. 6 § brottsbalken). Även om straffverkställigheten fortsätter under den villkorliga frigivningen bestäms i praxis normalt, med hänvisning till lagmotiven, tiden för sluten ungdomsvård genom en reduktion med en tredjedel av den längd som ett fängelsestraff skulle ha haft. Om längden av fängelsestraffet skulle ha uppgått till sex år eller däröver sker således normalt sett inte någon reduktion.

14. Den nu beskrivna principen för att bestämma tiden för sluten ungdomsvård utifrån längden av ett tänkt fängelsestraff synes väl förankrad hos domstolarna, men det bör hållas i minnet att den slutliga påföljdsbestämningen utgör resultatet av en prövning i flera led. En sammantagen bedömning måste därför alltid göras innan längden av den slutna ungdomsvården fastställs.

Bedömningen i detta fall

15. Hovrätten har bedömt brottets straffvärde till fängelse 16 år och straffmättningsvärdet till fängelse fyra år, varefter straffmättningsvärdet har reducerats på grund av att RN medverkat i utredningen av såväl eget som annans brott. Hovrätten har inte redovisat hur man förhållit sig till frågan om längden på frihetsberövandet vid sluten ungdomsvård bör reduceras med hänsyn till att någon villkorlig frigivning inte kan ske. Påföljden motsvarar ett frihetsberövande som korresponderar mot det straffmättningsvärde som hovrätten har kommit fram till.

16. Denna påföljdsbestämning – som ligger inom ramen för vad som i lag är föreskrivet om slutna ungdomsvård – får antas ha skett efter en helhetsbedömning. Även med beaktande av RNs ålder vid gärningstillfället kan längden av den slutna ungdomsvården – tre år och sex månader – vid en sammantagen bedömning inte anses uppenbart sakna fog; den är inte uppenbart oproportionerlig i förhållande till den gärning som han har dömts för. Inte heller i övrigt har det framkommit något skäl för resning.

17. Resningsansökningen ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Eric M. Runesson (referent), Cecilia Renfors, Christine Lager och Anders Perklev. Föredragande har varit justitiesekreteraren Lisa Waltersson.